

ВАСИЛЬ
СЕРБАНОВИЧ

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)

ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ М. КИЄВА
ВІДДІЛ ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Подвижник української книжкової графіки

Про українського художника-графіка Василя Чебаника

Бібліографічний нарис

Київ, 2019

Бібліографічний нарис містить інформаційний матеріал про відомого художника-графіка, заслуженого діяча мистецтв України Василя Яковича Чебаника.

Запропоноване видання стане у нагоді всім, хто цікавиться мистецтвом України.

Упорядники та комп'ютерний набір

Залепа М. О.
Мамалига Т. В.

Редагування

Ковальчук Л. І.
Трубайчук О. М.

Телефон для довідок
e- mail

486-01-46
lubibl@ukr.net

© Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва

УКАЗ
Президента України
Про присудження Національної премії України
імені Тараса Шевченка

На підставі подання Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка постановляю:

1. Присудити Національну премію України імені Тараса Шевченка 2019 року:

БОНДАРЧУКУ Роману Леонідовичу, режисерові - за повнометражний ігровий фільм "Вулкан";

ГОРИНЮ Богдану Миколайовичу, публіцистові - за есе-колаж "Святослав Гординський на тлі доби" у двох книгах;

ДЕРЖИПІЛЬСЬКОМУ Ростиславу Любомировичу, режисерові-постановнику - за вистави "Енеїда" І. Котляревського, "Вона - Земля" В. Стефаника, "HAMLET" В. Шекспіра, "Оскар і Рожева Пані" Е.-Е. Шмітта Івано-Франківського національного академічного драматичного театру імені Івана Франка;

ЗАБУЖКО Оксані Степанівні, письменниці - за книгу "І знов я влізаю в танк...";

ЧЕБАНИКУ Василю Яковичу, художникові - за проект "Графіка української мови";

ШЕЙКУ Володимирі Олександровичу, художньому керівникові - головному диригентові Заслуженого академічного симфонічного

оркестру Українського радіо - за аудіозаписи творів українських композиторів до Фонду Українського радіо, концертні програми 2013 - 2018 років.

2. Установити на 2019 рік розмір Національної премії України імені Тараса Шевченка - 200 тисяч гривень кожна.

Президент України

П. ПОРОШЕНКО

м. Київ

7 березня 2019 року

N 59/2019

*Як самостійна держава Україна
повинна володіти всіма символами
державності і, перш за все,
державною мовою з відповідною цій
мові графічною абеткою.*

В. Чебаник

Василь Якович Чебаник – відомий в Україні та за її межами художник-графік, заслужений діяч мистецтв України. Його доробок в галузі книжкової графіки, мистецтва шрифту, інтролігації визнаний багатьма фахівцями.

Мальовничі Клішківці в Чернівецькій області. Вперше в історичних документах село згадується в грамоті молдавського господаря на початку 17 ст. В цьому куточку України 5 серпня 1933 року народився Василь Чебаник – майбутній каліграф.

Після закінчення в 1963 році Київського державного художнього інституту багато років Василь Якович віддав викладацькій роботі на кафедрі графіки КДХІ (Київський державний художній інститут). З 2008 року завідує кафедрою графічного дизайну Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука.

Особиста художня практика митця у книговидавничій сфері, його суттєвий вплив на виховання молодих талантів,

майстер-класи, форуми і конференції з питань розвитку культури рукописного шрифту відчутно вплинули на розвиток культури шрифту в Україні. На цьому шляху він є продовжувачем традицій, закладених видатними художниками Г. Нарбутом та В. Кричевським.

У роки свого навчання та викладацької діяльності Василь Якович сферу шрифтової культури розробляв тільки як частину видавничих завдань із книжкового оформлення: виконання обкладинок, титульних сторінок, шмуцтитулів і т.

д. Василь Якович завжди наполягав на авторському

конструюванні власних шрифтів для цих елементів книги. Він дуже рідко користувався готовими шрифтами, а якщо таке і

траплялося, то доопрацьовував їх. Перш ніж створити мальований шрифт, В. Чебаник писав кожну букву від руки, звідси й пішла каліграфія.

У роботах Василя Яковича з книжкового оформлення, як і в графічному дизайні, багато спільних рис, і це є вираженням сталого, сформованого на генетичному рівні смаку.

Василь Чебаник здійснив художнє оформлення та підготував ілюстрації до збірок поезій: «Голосіївська осінь»

М. Рильського (1985), «Так ніхто не кохав» В. Сосюри (1987), «Десь на дні мого серця» П. Тичини (1991); серії листівок-портретів «Класики української літератури» (1966).

Ним зроблено мистецьке оформлення й ілюстрації до книг: «Камінний господар» і «Досвітні вогні» Лесі Українки (1965), серії видань «Перлини світової лірики», «Собор паризької Богоматері» В. Гюго, «Нічні роздуми старого майстра» М. Бажан, до ювілеїв Леонардо да Вінчі, Рафаеля, О. Довженко, Лесі Українки та інших.

Шрифтове книжкове оформлення повинно бути лаконічним, читабельним, виразним, передавати специфіку того явища, яке воно представляє. Ці риси Василь Якович втілює на найвищому професійному рівні, оскільки чудове знання композиції та просторової структури напису, відчуття лінії, любов до чіткої знакової побудови поєднуються з артистичним смаком та творчою фантазією, що властива художнику, котрий почав із книжкового оформлення.

Бажання графіка неодмінно залучити у будь-який напис художні, а не тільки інформативні елементи виявилось в усіх композиціях і є вже прикметною рисою художника, сконцентрованого на каліграфічних завданнях.

Декоративність стає невід'ємним компонентом будь-якого напису. Для цього Василь Чебаник користується широким арсеналом засобів : виразні розчерки, додаткові штрихи й зарубки, зміна форми основних штрихів, варіації з

контрастністю літер та їхнім нахилом, повторення і перетин штрихів.

Усі ці прийоми В. Я. Чебаник уже відпрацював у галузі книжкового оформлення. За допомогою них графік може впливати на пластику слова, його динаміку чи статику, різноспрямовані та різнохарактерні ритми всередині напису. Перелічені риси відіграють важливу роль у взаємодії твору з глядачем, що й потрібно від графічного дизайну. Художні засоби не просто привертають увагу до напису, але й на асоціативному рівні передають характер речі чи явища, їхнє призначення, створюють певний настрій, в якому інформація зчитується глядачем.

Усі свої здобутки, вдалі мотиви, технічні й композиційні напрацювання Василь Якович неодноразово використовував в різних роботах і таким чином прокладав шлях новому значному етапу своєї шрифтової творчості.

Підсумком для напрацьованого масиву знань, художніх засобів та естетичних вподобань є проект «Графіка Української мови» («Абетка»). У ньому майстер використовує весь свій досвід для розв'язання дуже складних завдань із поєднання знакової лаконічності та художніх деталей.

Проекту «Графіка Української мови» («Абетка») Василь Чебаник присвятив останні десятиліття своєї діяльності. Його основою стала ідея створення державного

шрифту, котрий базувався б на історичних українських почерках і виконував роль національного державного атрибуту і засобу самоідентифікації нації. Суттєвим пунктом у програмі проекту Василя Яковича є повернення національного шрифту саме до допетровської кирилиці, яка зникла після реформи 1708 року.

Обсяг і завершеність «Абетки» свідчать про невтомну багаторічну працю. В цій грандіозній роботі Василь Якович Чебаник проявив великий запас знань з історії та теорії шрифту, невичерпну фантазію та напрацьований десятиліттями арсенал віртуозних прийомів та форм. Ідейна культурно-історична основа цього проекту витримана в кожній гарнітурі і могла б стати наріжним каменем для створення виразного державного атрибуту нашої нації – українського шрифту.

Василь Чебаник заслужено вважається патріархом рукописного шрифту та каліграфії в Україні.

Василь Якович є учасником 4 міжнародних виставок з каліграфії, де було представлено проект «Графіка української мови». Нагороджений золотими медалями НАОМА, Національної академії мистецтв України.

Рішенням Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка в номінації «Візуальне мистецтво» високу державну відзнаку за 2019 рік одержав професор кафедри графічного дизайну Київської державної академії

декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, член-кореспондент Академії мистецтв України, заслужений діяч мистецтв України, визначний митець і педагог Василь Якович Чебаник за проект «Графіка Української мови», над яким він працював понад 40 років. Для цього, як зазначено в рішенні Комітету, митець розробив 18 різних гарнітур з варіаціями одних і тих же шрифтів – 20. Усі шрифти проекту «Графіка Української мови» створювались з виявленим рукописним характером, але як набірні гарнітури для практичного впровадження в життя.

Основні дати

- 1933 - народився 5 серпня в с. Клішківці, Хотинського району Чернівецької області
- 1963 - закінчив Київський державний художній інститут за спеціальністю «Художник-графік»
- 1963-2000 - асистент, викладач, старший викладач, доцент (з 1972 року), в. о. професора, професор (з 1980 року) кафедри графіки КДХІ (Київський державний художній інститут)
- 1973-1976 - декан факультету живопису, графіки, скульптури КДХІ.
- 2000-2004 - професор кафедри графічних мистецтв НАОМА (Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури)
- 2004-2008 - професор кафедри дизайну НАОМА
- 2008-2012 - професор, завідувач кафедри графічного дизайну КДІДПМД ім. Михайла Бойчука
- з 2012 - професор кафедри графічного дизайну КДІДПМД ім. Михайла Бойчука.

Член Національної спілки художників України.

Нагороджений: Почесною Грамотою Верховної Ради України (2002), Подякою Кабінету Міністрів України (2002), Почесною відзнакою Міністерства культури і туризму України «За багаторічну плідну працю в галузі культури» (2002), Золотою медаллю Академії мистецтв України (2007), Золотою медаллю НАОМА (2008), Дипломом імені Івана Федорова (2011), Дипломом імені Г. Якутовича I ступеня (2012), премією імені М. Г. Дерегуса (2017).

Публікації В. Я. Чебаника

1. Чебаник, В. Абетці української мови - бути! / Василь Чебаник, Володимир Петрашик // Образотворче мистецтво. – 2017. – № 1. – С. 62-64 : іл.
2. Мітченко, В. С. Естетика українського рукописного шрифту / В. Мітченко; [Чебаник В. Я. (рец.)] – Київ: Грамота, 2007. – 207 с. : іл.
3. Робімо своє – і будемо сильними : [розмова з художником-графіком, членом-кореспондентом Національної академії мистецтв України, заслуженим діячем мистецтв України В. Чебаником про сучасний стан розвитку образотворчого мистецтва] / ; спілкувався Володимир Коскін// Демократична Україна. – 2016. – 15 лип. (№ 28). – С. 13.
4. Чебаник, В. Рідній мові – зримий образ : [проект видатного графіка] / В. Чебаник // Українська культура. – 2007. – № 1. – С. 19-21.

Публікації про В. Я. Чебаника

1. Антонюк, О. Новий Василь Кричевський... : [про художника-графіка В. Чебаника] / О. Антонюк // Образотворче мистецтво. – 2009/2010. – № 4/1. – С. 70-71.
2. Антонюк, О. Шкіряне палітурництво – одна з яскравих граней творчості Василя Чебаника / О. Антонюк // Образотворче мистецтво. – 2008. – № 1. – С. 106–107.
3. Брюховецька, Л. Хто дістане перли з морського дна? [про майстра кн. графіки В. Я. Чебаника] / Л. Брюховецька // Київ. – 1989. – № 1. – С. 170-172.

4. Вони прославили та прославляють... Буковину : Чебаник Василь Якович : талановитий графік // Все для вчителя. – 2010. – Серпень (№ 23-24). – С. 92.
5. Гомирева, О. Рукописний шрифт у творчості Василя Чебаника / Олена Гомирева // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. – Київ : Фенікс, 2012. – С. 291-295.
6. Енциклопедія українознавства : у 10-х томах / гол. ред. В. Кубійович. – Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя, 1954-1989.
7. Загаєцька, О. Графіка української мови Василя Чебаника / Олена Загаєцька // Образотворче мистецтво. – 2005. – № 4. – С. 78-79.
8. Загаєцька, О. Подвижник української книжкової графіки: [про художника-графіка В. Я. Чебаника] / О. Загаєцька // Вітчизна. – 2006. – № 3-4. – 172-176 : іл.
9. Кормакова, Т. Українська абетка Василя Чебаника / Т. Кормакова // Мистецтво та освіта. – 2005. – № 2. – С. 61-62.
10. Овчаренко, Е. Абетка Василя Чебаника / Е. Овчаренко // Слово Просвіти. – 2018. – 26 лип. – 1 серп. (№ 30). – С. 15.
11. Полтавська, Ю. Серцем відданий книзі : [про художника-графіка В. Чебаника] / Ю. Полтавська // Артанія. – 2011. – № 1. – 16-24 : іл.
12. Про ілюстрації Василя Чебаника до «Камінного господаря» Лесі Українки // Мовою графіки. – Київ : Мистецтво, 1967. – С. 107-111.
13. 5 серпня – 80 років від дня народження художника-графіка Василя Чебаника // Пам'ятаймо! (Знаменні та пам'ятні дати Буковини в 2013 році) : бібліогр. покажчик. – Чернівці, 2013. – С. 159-160.

14. 75 років українському графіку, заслуженому діячеві мистецтв України, члену Національної спілки художників України, професору Василю Яковичу Чебанику // Буковинський календар. Ювілеї – 2008 : словник-довідник – Чернівці, 2008. – С. 72.
15. Той, що «грає» буквами: [про художника-графіка Василя Чебаника] // Українська культура – 2007. – № 11. – С. 21.
16. Чебаник Василь Якович : [біогр. довідка] // Видатні діячі культури та мистецтв Буковини: біобібліогр. довідник. Вип. I – Чернівці, 2010. – С. 177.
17. Чебаник Василь Якович // Література і мистецтво Буковини в іменах: словник-довідник. – Чернівці: Букрек, 2005. – С. 290.
18. Чебаник Василь Якович : [український художник графік, засл. діяч мистецтв УРСР] // Мистецтво України : біографічний довідник. – Київ, 1997. – С. 627.
19. Чебаник Василь Якович : [художник-графік] // Митці України : енциклопедичний довідник. – Київ, 1992. – С. 626.
20. Чебаник Василь Якович : [до 80-річчя від дня народження художника-графіка. // Шкільна бібліотека. – 2012. – № 23-24.
21. Чебаник Василь Якович [учасник виставки] // Республіканська художня виставка, присвячена 100-річчю від дня народження Лесі Українки : каталог. – Київ : Реклама, 1972. – С. 40.
22. Цілісний витвір книжкового мистецтва : [про художника В. Я. Чебаника] // Образотворче мистецтво. – 2005. – № 4. – С. 89.

Електронні ресурси

1. В столиці показують твори номінантів на Шевченківську премію : адреси : [Василя Чебанника висунуто Публічною бібліотекою імені Лесі Українки для дорослих м. Києва] [Електронний ресурс] // Вечірній Київ [сайт]. – 2019. – 28 січня. – Режим доступу: <https://vechirniykiev.com.ua/news/v-stolytsi-pokazuyut-tvory-nominativ-na-shevchenkivs-ku-premiyu-adresy>
2. Відбулось нагородження лауреатів премій імені Михайла Дерегуса та Катерини Білокур у 2017 році : [про вручення Василю Чебаннику премії імені М. Г. Дерегуса] [Електронний ресурс] / Міністерство культури України : [офіційний сайт]. – 2018. Режим доступу: http://mincult.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245318551.
3. Говорить солов'їна : [інтерв'ю з директором Публічної бібліотеки імені Лесі Українки Ольгою Романюк та художником-графіком В. Чебанником] [Електронний ресурс] // Відеохостинг YouTube. – 2019. – 18 січня. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=ZAmANdwmbSI&fbclid=IwAR0I7NiIy9uZVXepOqWH2glNhklO--4amiQXFgYcPVdVIy0SNnD_bud9XXo
4. Головка, Т. Василь Чебаник – про проект «Графіка української мови» : [інтерв'ю з лауреатом Шевченківської премії] [Електронний ресурс] / Тарас Головка // День. – 2019. – 7 лют. – С. 6-7 : іл., фото. – Режим доступу: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/kultura/vasyl-chebanyk-pro-proekt-grafika-ukrayinskoyi-movy>
5. Графіка українського правопису [Електронний ресурс] : [текст розмови в ефірі «Радіо Свобода»] / Василь Чебаник, Тарас Марусик, Ігор Ліховий, В'ячеслав Брюховецький ; «Радіо Свобода» : [сайт]. – 2005. – 18 жовтня. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/936148.html>.

6. Графіка української мови : Ч. 1: [Електронний ресурс] : [відео-лекція Василя Чебаника про каліграфію та авт. шрифт] / YouTube : [відеохостинг. сайт]. – 2014. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=J5PG8hm3kxI>.
7. Графіка української мови : Ч. 2 : [Електронний ресурс] : [відео-лекція Василя Чебаника про каліграфію та авторський шрифт] / YouTube : [відеохостинг. сайт]. – 2014. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=EY1mHPW6VWc>
8. Дудник, І. Українська літера. Латиниця витісняє кирилицю. Український шрифт просувають на голому ентузіазмі [Електронний ресурс] / І. Дудник // Український тиждень [сайт]. – 2009. – 3 лип. (№26 (87)). – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Publication/3657>.
9. Каліграфічний рейсфедер – авторський інструмент майстра Василя Чебаника [Електронний ресурс] / Каліграфічний магазин школи «Арт і Я»: [сайт]. – 2018. – Режим доступу : <http://shop.artiya.com.ua/kaligrafchniy-reysfeder-avtorsky-instrument-maystra-vasilya-chebanika/>.
10. Месюр, А. Кирилиця, латинка та Чебанік [Електронний ресурс] / Андрій Месюр ; Клуб укр. топ-блогерів : [сайт]. – 2017. – Режим доступу : <https://site.ua/andriy.mesyur/9840/>.
11. Наша мова одягнена в російську абетку [Електронний ресурс] : [виступ Василя Чебаника в ефірі «Громадського радіо»] / «Громадське радіо» : [сайт]. – 2017. – Режим доступу : <https://hromadske.radio/podcasts/rankova-hvylya/nasha-mova-odyagnena-v-rosiysku-abetku-vasyl-chebanyk>.
12. Нове зображення української мови показують у столичній бібліотеці [до 14 лютого у приміщенні Публічної бібліотеки імені Лесі Українки експонується виставка української шрифтової графіки українського художника-графіка В. Чебаника] [Електронний ресурс] // Вечірній Київ [сайт]. – 2019. – 20 січня. – Режим доступу: https://vechirniykyiev.com.ua/news/nove-zobrazhennya-ukrains-koi-movy-pokazuyut-u-stolychniy-bibliotetsi?fbclid=IwAR2y4Kpb8lNHsLiiDICmFVmXfle8Dr_fO6Qjv0lWjmHT9nv_eRBtcJgY6E

13. Овчаренко, Е. Абетка Василя Чебаника [Електронний ресурс] / Едуард Овчаренко ; Культурологічний просвітницький тижневик «Слово Просвіти» : [сайт]. – 2018. – Режим доступу : <http://slovoprosvity.org/2018/07/26/abetka-vasylya-chebanyka/>.
14. Почесні імена України – еліта держави : Чебаник Василь Якович [Електронний ресурс] / Видавництво «Логос Україна» : [сайт]. – 2018. – Режим доступу : <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=piued4&id=1895>.
15. Рутенська абетка [Електронний ресурс] : [скор. огляд виступу Василя Чебаника в ефірі «Громадського радіо»] / Портал світоглядних новин «Народний оглядач» : [сайт] – 2017. – Режим доступу : <https://www.ar25.org/article/rutenska-abetka.html>.
16. Трегубова, Я. Українці користуються шрифтом Петра І, а треба своїм – каліграф Чебаник // Радіо Свобода : [сайт]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayinska-mova-abetka-shryft/29591554.html>
17. Українська мова отримала нову графіку на основі старої абетки [22 травня, в день відкриття Книжкового Арсеналу відбулася презентація мультимедійного проекту «Рутенія. Анімована абетка Василя Чебаника»] [Електронний ресурс] / підготував Семен Запорожець // Dojo [сайт]. – 2019. – Режим доступу: http://www.dojo.net.ua/ukrainska-mova-otrymala-novu-hrafiku-na-osnovi-staroi-abetky/?fbclid=IwAR00zZzUxQ_imhVbldtGLOqnMEQcYvhO-yUdrkiTfrXzFv4XBGRrUU355v4
18. Шрифти це візуальні засоби зображення мови [Електронний ресурс] // Пам'ятки України : історія та культура – 2016. – № 2. – С. 100. – Режим доступу: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/24/PU2016_2.pdf.

ІЛЮСТРАЦІЇ

Леся Українка

Іван Франко

Тарас Шевченко

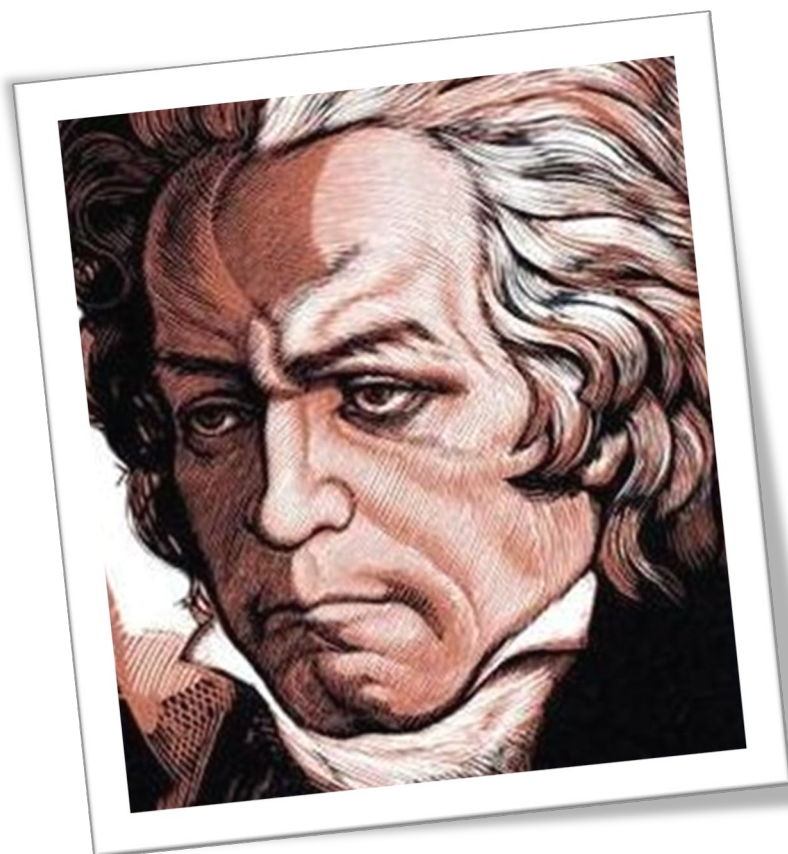
Василь Стефаник

Іван Котляревський

Павло Тичина

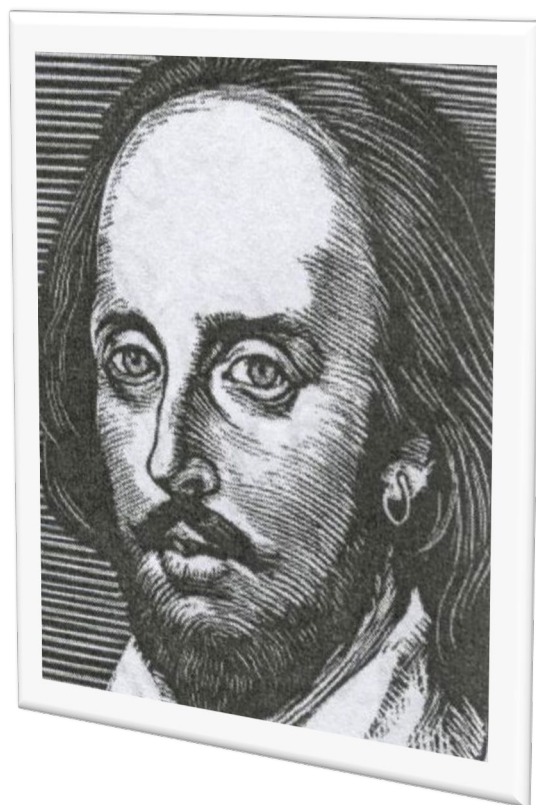
Людвіг ван Бетховен

Михайло Лермонтов

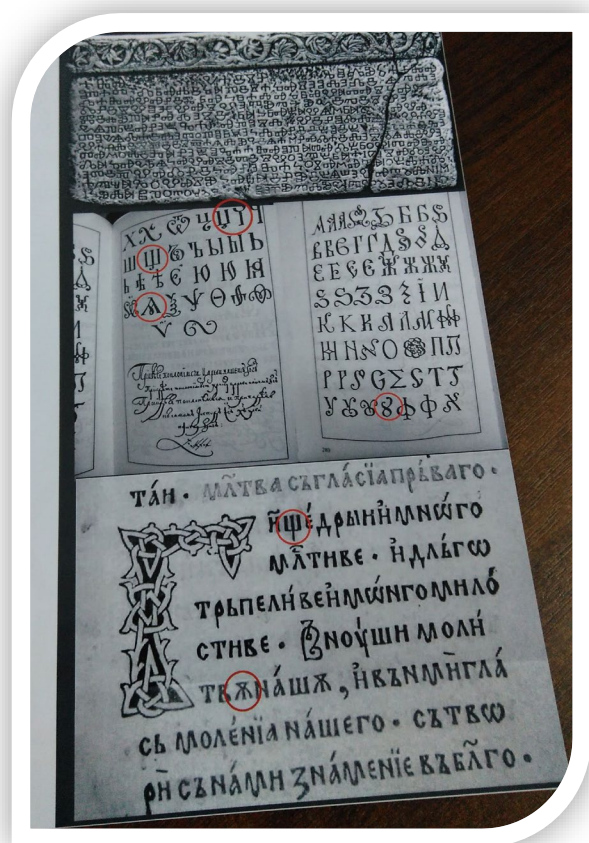
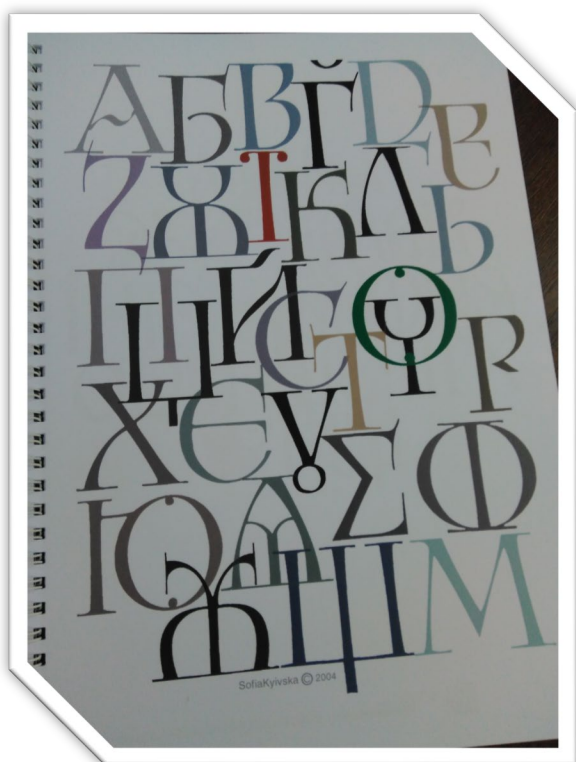

Григорій Сковорода

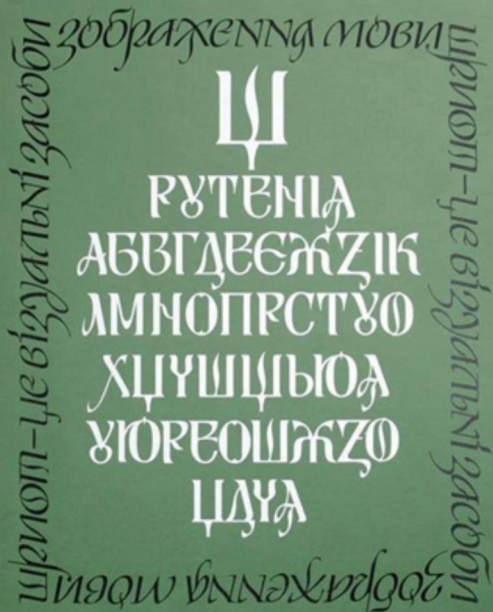
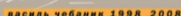

Вільям Шекспір

ЗМІСТ

Життєвий та творчий шлях.....	5
Основні дати.....	11
Публікації В. Я. Чебаника.....	13
Публікації про В. Я. Чебаника.....	13
Електронні ресурси	16
Ілюстрації.....	19

ширифу-це візуальне зображення мови

Українська

УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ / АБЕТАКА

11112004